

MARCIN TURCZYN

OBIEKTY SPORTOWE W PRZESTRZENI ŁODZI*

Rozwój sportu w Łodzi

Łódzkie kluby sportowe bardzo wiele wniosły w rozwój krajowego sportu i mają swe niepodważalne miejsce na mapie sportowej Polski. Obecnie gospodarka łódzka, podobnie jak w całej Polsce przechodzi poważny kryzys, co ma znaczny wpływ m.in. na bazę sportową. Warto zatem przyjrzeć się, jakie koleje losu przechodził sport w Łodzi, jakie miał znaczenie dla miasta, co decydowało o lokalizacji obiektów i jak oddziaływały one na przestrzeń.

Rozwój łódzkich obiektów sportowych można podzielić na trzy różne okresy: 1) od początku XX w. do 1945 r., 2) okres PRL-u i 3) trwający od 1989 r. Niezwykle dynamiczny rozwój przemysłowy XIX-wiecznej Łodzi spowodował ogromny przyrost liczby mieszkańców, to spowodowało potrzebę efektywnego wykorzystania przez nich wolnego czasu. Łódź szybko bogaciła się, do miasta przybywały liczne mniejszości narodowe m.in. Niemcy i Żydzi. Początki zorganizowanego ruchu sportowego można odnaleźć w pierwszej dekadzie XX w., kiedy to powstawały różnego rodzaju stowarzyszenia sportowe zakładane przy fabrykach lub silnie powiązane ze wspomnianymi mniejszościami narodowymi. Niewielki udział Polaków w propagowaniu kultury fizycznej wynikał m.in. z postawy, jaką reprezentowały władze rosyjskie. Były one niechętne podejmowaniu współpracy z Polakami oraz obawiały się jakiegokolwiek organizacji polskiej, poza tym w polskich społecznościach aktywne (sportowe) spędzanie wolnego czasu raczej nie istniało. Zaczynano dopiero naśladować przybyłych z zachodu osadników. Należy również pamiętać, że polska ludność należała do naj-

* W opracowaniu wykorzystano m.in. materiały z pracy magisterskiej B. Zalegi *Tereny sportowe Łodzi – ich wykorzystanie oraz rola w zagospodarowaniu miasta 1998 r.*, wykonanej w Zakładzie Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej.

biedniejszych warstw łódzkiego społeczeństwa i zwyczajnie brakowało jej funduszy na prowadzenie jakiejkolwiek działalności sportowej.

Pierwotną funkcją nowopowstałych organizacji sportowych i stowarzyszeń była szeroko rozumiana rekreacja, nie miały one nic wspólnego ze sportem wyczynowym, poza tym cechowała je niewielka dostępność. W kolejnych latach popularność sportu rosła i coraz większa część populacji miejskiej korzystała z powstających obiektów sportowych. Ówczesna moda na sport owocowała tworzeniem coraz większej liczby terenów sportowo-rekreacyjnych. Szczególnie aktywna w tym względzie była mniejszość niemiecka, która miała liczne przywileje oraz była zasobna finansowo. Wiele pomysłów i nowości Niemcy czerpali z odwiedzin swego rodzinnego kraju, które następnie przynosili na łódzki grunt. Oni jako pierwsi powołali do życia stowarzyszenie sportowe, skupiające miłośników strzelectwa już w drugiej dekadzie XIX w. Duży rozkwit stowarzyszeń sportowych nastąpił pod koniec XIX w. i związany był z modą panującą na jazdę rowerem, dlatego większość z nich skupiała miłośników welocypedów. Pierwszą tego typu organizacją sportową było Towarzystwo Cyklistów Łódzkich założone w 1886 r. Wówczas powstało kilka torów kolarskich, w tym tor w Hellenowie będący najnowocześniejszym w ówczesnej Rosji, było to dokonaniem Stowarzyszenia Sportowego „Union”. Poza tym powstawały także pierwsze boiska oraz korty tenisowe. Pierwszą organizacją sportową założoną w Łodzi było Towarzystwo Miłośników Rozwoju Fizycznego powstałe w 1910 r. przy zakładach „Heinzel i Kunitzer”, a jego członkami zostali pracownicy zajmujący stanowiska nieprodukcyjne. Łódzkie Towarzystwo Sportowo-Gimnastyczne wybudowało pierwszą w Łodzi halę sportową, znajdowała się ona przy ul. Zakątnej. Mimo znacznych trudności ze strony władz zaborczych także Polacy starali się stworzyć własną organizację sportową, udało się to w 1908 r., kiedy to powstał Łódzki Klub Sportowy.

Po I wojnie światowej w propagowaniu ruchu sportowego uczestniczył także rząd, w 1926 r. wydano uchwałę określającą zasady tworzenia w miastach wojewódzkich Okręgowych Urzędów Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego. Jednym z zadań tych urzędów było organizowanie ośrodków wychowania fizycznego przy dużych zakładach przemysłowych i miastach powiatowych, początkowo popularyzowano w nich ćwiczenia gimnastyczne, które prowadzili wydelegowani z wojska instruktorzy a także organizowano różnego rodzaju pokazy sportowe. Następnie przystąpiono do organizowania zawodów i rozgrywek ligowych. Do najważniejszych klubów fabrycznych okresu międzywojennego należały:

- „Klub Sportowy L. Geyer” (1922) przemianowany po II wojnie na KS „Tęcza”, mający swe obiekty przy ul. Piotrkowskiej, Wólczańskiej oraz Czerwonej.
- Klub Pracowników „Zjednoczenie” (1927) miał obiekty przy ul. Kilińskiego i Przędzalnianej, po II wojnie został włączony do KS „Włókniarz”.
- Klub Sportowy „I.K. Poznański” (1927) mieścił się w obiektach przy ul. Jerzego oraz Ogrodowej, podobnie po II wojnie stał się częścią KS „Włókniarz”.
- Klub Sportowy „Wima” (1928) miał obiekty przy ul. Rokicińskiej oraz w Parku Źródliśka, w 1947 r. stał się częścią RTS „Widzew”.
- Widzewskie Towarzystwo Sportowe „Pogórze”, mające boisko oraz korty tenisowe przy ul. Niciarnianej.
- Klub Sportowy „Arko”, który miał do dyspozycji boisko przy ul. Wołowej, w 1957 r. wraz z innymi klubami stał się częścią KS „Orkan” zlikwidowanego w 1990 r.

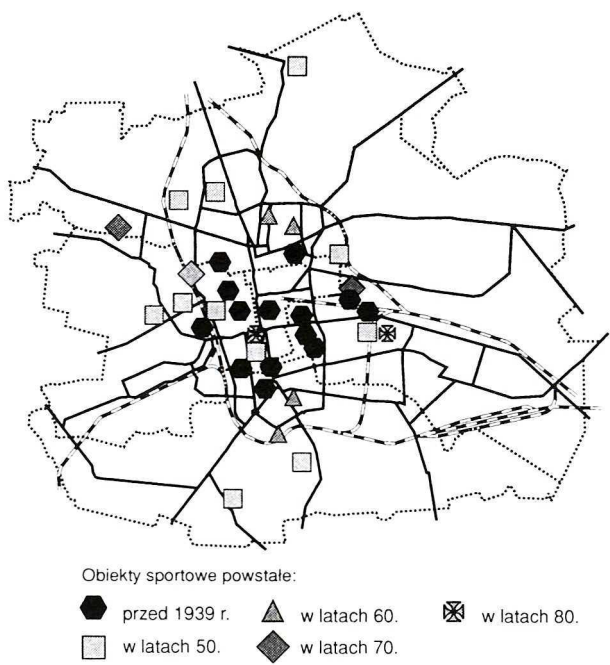
Poza „fabrycznymi” i niemieckimi stowarzyszeniami sportowymi, na terenie Łodzi działały także podobne organizacje żydowskie (w okresie międzywojennym działało ich 25), które jednak nie pozostawiły po sobie trwałych obiektów sportowych.

Po II wojnie światowej, w nowym systemie politycznym przestała istnieć własność prywatna i wszystkie kluby, które przetrwały okres okupacji znalazły się w rękach państwowych. Taka sytuacja jednak sprzyjała rozwojowi sportu w Łodzi, wówczas sukcesywnie przyrastała baza sportowa, a kluby nie mogły narzekać na brak odpowiednich środków pieniężnych. Mimo to wiele z istniejących wcześniej uległo likwidacji lub włączeniu w nowe związki, spowodowane to było przede wszystkim wysiedleniem mniejszości narodowych. Również w okresie PRL-u kluby sportowe silnie powiązano z dużymi zakładami pracy. Od nich często przejmowano nowe tereny pod budowę nowych obiektów, w dużym zakresie zakłady te sponsorowały kluby. Wiele z nich przejęło nazwy od zakładów patronackich. Do lat 50. trwała reorganizacja sportu w Łodzi, po tym okresie rozpoczęto budowę nowych obiektów sportowych. Pierwszymi klubami, w które zainwestowano, istniejącymi wcześniej, ale nie mającymi własnych obiektów były m.in. Chojeński Klub Sportowy, Rudzki Klub Sportowy i KS Energetyk. W latach 50. powstały też nowe kluby wraz z nowymi obiektami sportowymi: SKS Start oraz Łódzki Klub Jeździecki.

Podczas następnej dekady budowano znacznie mniej, wtedy utworzono kluby KS Budowlani (1965) oraz powiększono bazę spor-

ową KS Energetykowi. Lata 70. to okres niewielkiego ożywienia: powstały nowe obiekty w klubach Resursa, Elta, Wifama, ChKS oraz Tęcza. W latach 80. także dobudowywano nowe obiekty do istniejących, m.in. halę B w Łódzkim Ośrodku Sportu, halę dla KS Społem, RKS i Anilany oraz ukończone kilka lat temu uniwersyteckie obiekty sportowe.

Ostatnia dekada XX w. stworzyła dla rozwoju sportu wielkie możliwości oraz zagrożenia. Kluby sportowe straciły znaczną część dotychczasowych dochodów, musiały ulec przekształceniom własnościowo-prawnym oraz wypracować nowe metody pozyskiwania pieniędzy. Niestety okres ten jest najtrudniejszy dla rozwoju łódzkiego sportu ze względu na upadek finansowy wielu klubów, to przyczyniło się m.in. do dewastacji obiektów sportowych. W latach 90. na terenie Łodzi oraz innych polskich miast pojawiły się zupełnie nowe pomysły na spędzanie wolnego czasu, które są dość luźno związane z tradycyjnym sportem, związane to było z modą przyniesioną przede wszystkim

Ryc. 1. Okres powstania i lokalizacja obiektów sportowych Łodzi do lat 90.

Źródło: Opracowanie własne.

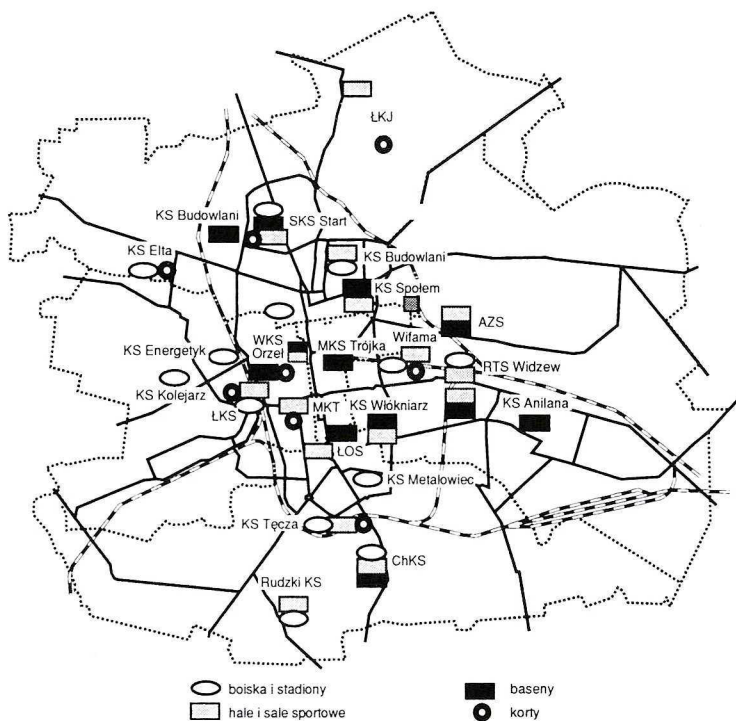
z Europy Zachodniej. Mowa m.in. o wyścigach gokartowych, bilardzie, paintbalu, klubach fitness, siłowniach, rzutkach oraz bardziej tradycyjnych dyscyplinach jak squash czy kręgle. Charakterystyczną cechą nowych rodzajów sportu jest częsta adaptacja opuszczonych obiektów (najczęściej pofabrycznych lub sportowych) przy bardzo niewielkim zainwestowaniu w budowę nowych. Wiele z zaznaczonych na ryc. 1. obiektów już nie istnieje lub zmieniło swą funkcję, część z nich została zaadoptowana na nowe dziedziny sportu. Lata 90. i początek XXI w. charakteryzują się znaczną dynamiką zmian w przeznaczeniu obiektów sportowych. Wiele niedawno powstałych klubów i organizacji sportowych zawiesza działalność dzierżawiąc lub sprzedając własne tereny, inne ją rozszerzają o nowe sekcje i obiekty.

Lokalizacja obiektów sportowych

Obecnie w Łodzi istnieje ok. 20 organizacji sportowych mających status klubu, poza tym jest ponad 30 stowarzyszeń i organizacji sportowych. Prawie wszystkie z nich dysponują własnymi lub wynajmowanymi bardzo różnorodnymi obiektami sportowymi, do najważniejszych należy zaliczyć hale, stadiony, boiska, korty tenisowe, pływalnie (ryc. 2). Do tej licznej grupy klubów należy wliczyć także szkoły, spółdzielnie osiedlowe, zakłady pracy itp., z których wiele dysponuje własnymi obiektami sportowo-rekreacyjnymi.

W 1998 r. łódzkie kluby sportowe dysponowały terenami o łącznej powierzchni wynoszącej ok. 125 ha, z których znaczną część stanowiły nieużytki lub tereny nie wykorzystywane do celów sportowych. Wynikało to m.in. z sytuacji, jaka miała miejsce przez pierwsze dekady po II wojnie światowej, kiedy to różne zakłady pracy lub instytucje przekazywały klubom zbyt duże tereny nie uwzględniając ich rzeczywistych potrzeb. Poza tym zdecydowana większość z klubów nie miała odpowiednich środków finansowych, aby wyposażyć swój teren w odpowiednią infrastrukturę sportową. W związku z tym część klubów dzierżawi lub wynajmuje nie wykorzystywaną nadwyżkę terenów pod różne formy działalności np. na targowiska lub parkingi pozyskując w ten sposób część kapitałów niezbędną do funkcjonowania.

Powierzchnia, jaką dysponują poszczególne kluby jest bardzo zróżnicowana i waha się od 0,25 do 17 ha. Kilka klubów ma swoje tereny rozproszone w różnych częściach miasta. Sytuacja ta z pewnością jest bardzo niekorzystna, ponieważ utrudnia sprawny dostęp dla spor-

Ryc. 2. Główne obiekty sportowe w Łodzi

Źródło: Opracowanie własne.

towców, poza tym wymaga tworzenia w każdym z miejsc odpowiedniego zaplecza socjalnego.

Na terenie Łodzi obiekty sportowe rozmieszczone są bardzo nierównomiernie (ryc. 1), obecnie najmniej znajduje się na obszarach charakteryzujących się najniższą gęstością zaludnienia, a także w ścisłym centrum miasta. Bardzo szybki rozwój przestrzenny Łodzi w XIX i na początkach XX w. cechował zajmowanie terenów pod zabudowę mieszkaniową oraz przemysłową, w związku z tym bardzo mało terenów pozostało wolnych, dlatego większość z nich charakteryzowała niewielka powierzchnia działek. Na początku XX w., kiedy rodził się nowoczesny sport, także w Łodzi pojawiła się moda na uprawianie sportu. Ówczesne obiekty sportowe miały charakter placów do uprawiania gimnastyki, sąsiadując najczęściej ze zwartą zabudową mieszkaniową lub, co było bardzo niekorzystne zajmowały wolne place na

terenie fabryk. Ta nienajlepsza lokalizacja spowodowała, że do dziś tylko znikoma część z nich pozostała na swym miejscu. Atrakcyjnymi terenami pod względem inwestycji w obiekty sportowe okazały się ściśle obrzeża centrum miasta. Po zakończenia II wojny światowej właśnie tam rozpoczęto budowę nowych obiektów. Dotychczas były to obszary o niezbyt gęstej zabudowie i dużej ilości wolnych terenów będące zarazem łatwo dostępnymi dla mieszkańców Łodzi. Do dziś większość z nich przetrwała nie zmieniając funkcji.

Dziś można wyróżnić kilka obszarów o większej koncentracji obiektów sportowych. Takie są niewątpliwie tereny w pobliżu parków Poniatowskiego i Ludowego oraz al. Włókniarzy, gdzie na odcinku 5 km znajduje się 8 obiektów sportowych, w tym m.in. 5 hal i 2 stadiony, a także korty tenisowe. Kolejnym obszarem o znacznej koncentracji, choć mniejszej liczby obiektów są tereny na Widzewie położone wzdłuż al. Piłsudskiego – hale, stadion, korty tenisowe oraz basen. Także w samym Śródmieściu znajduje się dość dużo obiektów sportowych. Niezbyt dużą ich koncentracją charakteryzują się dzielnice północne i południowe, ponieważ tereny te cechuje dość peryferyjne położenie w skali całego miasta. Lokalizacja obiektów sportowych w Łodzi ściśle nawiązuje do gęstości zaludnienia. Poza klubami jeździectwa konnego, które znajdują się na obrzeżach miasta, prawie wszystkie pozostałe zlokalizowane są w pobliżu dużych osiedli mieszkaniowych. Wyjątkiem są najmłodsze osiedla, jak Olechów, Janów i Radogoszcz. Jest to korzystna sytuacja pod względem dostępności dla mieszkańców Łodzi i potencjalnej liczby użytkowników, jednak wadą tego może być znaczny zgiełk i ruch, szczególnie w pobliżu terenów zlokalizowanych najbliżej centrum miasta. Specyficzna sytuacja ma miejsce w przypadku dwóch największych łódzkich klubów Widzewa i ŁKS-u, które kilkanaście razy w roku goszczą po kilka tysięcy kibiców. Skoncentrowanie tak dużej liczby ludzi ma znaczny wpływ na funkcjonowanie okolicznych terenów, jest to szczególnie uciążliwe dla mieszkańców sąsiadujących ze stadionami osiedli.

Znaczna część obiektów sportowych powstała na, lub blisko stref przemysłowych, jest to bardzo niekorzystna sytuacja m.in. z powodu zanieczyszczenia środowiska oraz percepcji wpływającej na psychikę osób użytkujących je, przykładem może być KS Anilana, KS Wifama, KS Włókniarz, KS Budowlani. Przy znacznym zagęszczeniu stref przemysłowych w pobliżu centrum racjonalnym wyjściem jest lokowanie obiektów na lub blisko terenów zielonych, w tym głównie parków. Pod tym względem najlepszym położeniem cechuje się m.in. ŁKS, Miejski

Klub Tenisowy, SKS Start, ChKS, KS Społem, ŁKJ oraz KS Wifama. Należy jednak pamiętać, że bliskość obiektów sportowych może negatywnie wpływać na stan i charakter samej zieleni przez zaburzenie pod względem estetycznym i funkcjonalnym panującej harmonii. Mogą także wystąpić utrudnienia w doprowadzeniu sieci miejskich do samych obiektów i budynków sportowych. Najlepszym wyjściem jest lokalizacja obiektu na skraju kompleksu zieleni miejskiej.

Analizując lokalizację obiektów sportowych należy zwrócić uwagę także na ważny czynnik, jakim jest dostępność komunikacyjna, zarówno indywidualna jak i zbiorowa. Zdecydowana większość obiektów sportowych Łodzi znajduje się w pobliżu dużych arterii komunikacyjnych, jakim są al. Mickiewicza, al. Włókniarzy, al. Piłsudskiego, al. Politechniki, Rzgowska. Do większości obiektów bardzo dobry jest dostęp komunikacją miejską. Wiele z nich znajduje się także w pobliżu dworców kolejowych i autobusowych. Ułatwia to szybki i sprawny dojazd dla osób korzystających, jednak w dniach wielkich imprez powoduje znaczne zakłócenia komunikacyjne. Wadą dla osób trenujących na obiektach zlokalizowanych blisko dużych arterii jest pogorszenie czystości środowiska oraz znaczny hałas, dotyczy to głównie obiektów otwartych. Problem ten występuje m.in. w klubach SKS Start, Widzew, KS Orzeł, KS Resursa, ŁKS. Dużym problemem łódzkich klubów, w dniach większych imprez sportowych jest brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych oraz ich zła jakość.

Prawno-ekonomiczne podstawy funkcjonowania obiektów sportowych

Władze centralne oraz samorządowe są zobowiązane wieloma ustawami do dbania o rozwój sportu na ich terenie. Do ich zadań należy podejmowanie działań w szerokim zakresie od pomocy w organizowaniu zawodów, szkolenia kadry sportowej po promocje sportu oraz odpowiednie utrzymanie i wyposażenie obiektów. Również same kluby sportowe muszą przestrzegać wiele przepisów dotyczących ich działalności i dostosowywać się do istniejącego prawa. Z ważniejszych należy wymienić *Ustawę o prawie budowlanym*, która wymusza na klubach, w przypadku chęci budowy nowego obiektu lub przekształcenia już istniejącego, aby miał on formę architektoniczną dostosowaną do krajobrazu i otaczającej zabudowy. Obiekty sportowe muszą być użytkowane zgodnie z ich przeznaczeniem oraz utrzymywane w należytym stanie technicznym. Niezwykle ważnym dokumentem dla Łodzi, jak i każdej

gminy jest plan zagospodarowania przestrzennego, ponieważ wyznacza obszary, na których można lokować obiekty sportowe.

Tereny sportowe są często powiązane z terenami zielonymi. Jednak ich cechą charakterystyczną jest indywidualny rytm zajęć, czyli przeplatanie się okresów codziennych zajęć z chwilami wielkich imprez widowiskowych. Bliskie sąsiedztwo zieleni i terenów sportowych wpływa na wzajemne uzupełnianie wartości funkcjonalnych, klimatycznych oraz wizualnych. Powinno to być brane pod uwagę przy projektowaniu terenów sportowych przez właściwe rozwiązywanie szczegółów wnętrza terenu sportowego, właściwe ujęcie całości założenia i czytelne powiązanie go z otoczeniem¹. Przy projektowaniu obiektów sportowych powinny być uwzględnione takie czynniki, jak charakter i fizjonomia terenu; odpowiednia orientacja geograficzna (niezbędna przy budowie np. boisk); wzajemny stosunek urządzeń sportowych, zieleni i komunikacji; konieczność założenia wymaganych urządzeń sanitarno-higienicznych; obecność uciążliwych i szkodliwych terenów; zasięg obsługi terenu miasta wraz z liczbą ludności; bliska obecność szkół i uczelni oraz innych uzupełniających obiektów sportowych².

Stan prawny terenów sportowych jest niestety zróżnicowany pod względem własności. Władze wielu klubów przystąpiły do komunalizacji, jednak w kilku przypadkach odstąpiono od tego z różnych powodów. Przykładem może być sytuacja, gdy baza materialna klubu jest czyjąś własnością (KS Wifama, KS Resursa), gdy znajduje się właściciel terenów, które w okresie PRL-u bez jego zgody przekazało państwo (KS Budowlani). Przeszkodą w komunalizacji może być też obawa władz klubu o to, czy w przyszłości będą w stanie same wypracować środki na swe utrzymanie.

Bardzo ważnym elementem istnienia i działalności klubów sportowych w dobie gospodarki rynkowej są źródła finansowania, z których ogromna część przeznaczana jest na wydatki na utrzymanie obiektów sportowych. Kluby pozyskują środki finansowe z różnych źródeł np.:

- Dotacje z Urzędu Miasta. Gmina jest zobowiązana prawnie do utrzymania obiektów sportowych przez dofinansowanie dostaw energii elektrycznej, wody, wywozu śmieci, odprowadzania ścieków i połączeń telefonicznych, jeśli klub należy do własności miasta.
- Duża część klubów korzysta z wynajmu swych obiektów i urządzeń innym klubom, uczelniom lub szkołom, a także udostępnia swe tere-

¹ R. Wirszyłło, 1982, *Budownictwo urządzeń sportowych*, Arkady.

² W. Czarnecki, 1966, *Planowanie miast i osiedli*, Poznań.

ny na imprezy poza sportowe. Dotyczy to głównie hal, basenów, kortów tenisowych i boisk.

- Kluby prowadzą również działalność gospodarczą przez wynajem części pomieszczeń biurowych i magazynowych prywatnym firmom, organizowanie targów, bazarów, wystaw, udostępnianie parkingów strzeżonych, hoteli, punktów gastronomicznych, umieszczanie reklam, a także (w nielicznych wypadkach) sprzedaży praw do transmisji telewizyjnych.
- Sprzedaż biletów na organizowane zawody lub indywidualne korzystanie z obiektów lub urządzeń sportowych.
- Dotacje od instytucji patronackich stanowią coraz mniej liczną grupę, będącą głównym źródłem wpływów w okresie PRL-u.
- Składki członkowskie oraz opłaty za kursy i szkolenia.
- Inne, mające różne formy (dotacje od sponsorów, sprzedaż koni, pomoc osób prywatnych).

Charakterystyka obiektów sportowych Łodzi

Uprawianie sportu lub uczestnictwo na trybunach wymaga odpowiednich obiektów w postaci stadionów, boisk, hal lub kortów. Głównymi dyscyplinami uprawianymi na terenie Łodzi wymagającymi stadionów lub boisk są piłka nożna i lekka atletyka. Mniejsze znaczenie mają takie dyscypliny, jak żużel, rugby, hokej na trawie czy kolarstwo torowe. Na terenie Łodzi znajduje się ponad 20 stadionów i boisk bardzo zróżnicowanych pod względem wielkości oraz sposobu wykorzystania. Zdecydowana większość z nich przystosowana jest do uprawiania piłki nożnej, jednak bardzo często są także przystosowane do uprawiania lekkiej atletyki. Stadiony są obiektami, które często gromadzą nawet kilkunastotysięczne widownie, w Łodzi do największych stadionów należą dwa – ŁKS-u i Widzewa mogące pomieścić po kilkanaście tysięcy kibiców (tab. 2).

Poza stadionami i boiskami wiele zawodów rozgrywanych jest w halach (obiekt o rozmiarach przewyższających 1000 m² dysponujący widownią) i salach sportowych (mniejsze, służące celom treningowym). Na terenie Łodzi znajduje się 10 hal przystosowanych do gier sportowych (koszykówka, piłka ręczna, siatkówka, piłka nożna), 2 do lekkiej atletyki, 3 o konstrukcji wiat, przystosowane do uprawiania tenisa lub jazdy konnej, 1 przeznaczona na sztuczne lodowisko, 1 szermierczo-tenisowa, 1 sportowo-widowiskowa. Jak z tego wynika przeznaczenie pod względem dyscyplin sportowych hal jest bardzo różnorodne, powoduje

Główne obiekty sportowe łódzkich klubów

Nazwa klubu	Pow. terenu (ha)	Stadion lub boisko	Hala lub sala	Basen	Korty	Inne
AZS	9	2	2	1	9	-
KS Anilana	1,9	1	1	1	-	-
KS Budowlani	9,8	3	2	1	-	-
ChKS	15	3	2	-	-	-
KS Elta	9,2	7	-	-	2	-
KS Energetyk	2	1	-	-	-	-
KS Kolejorz	6,8	3	-	-	-	-
RKS	2,9	1	-	-	-	Tor kartingowy
ŁKJ	3	-	1	-	-	Hipodrom
ŁKS	14	3	1	-	11	-
ŁOS	4,2	-	2	-	-	Sztuczne lodowisko
KS Metalowiec	4	3	-	-	-	-
KS Tęcza	3,8	1	1	-	2	-
KS Społem	3,7	-	1	-	-	Tor kolarski, łuczniczy i strzelnica
KS Wifama	0,5	-	1	-	-	-
KS Włókniarz	8,3	1	2	1	-	Tor łuczniczy
MKT	0,35	-	2	-	13	-
RTS Widzew	6,4	2	1	-	-	-
SKS Start	17,2	2	2	2	8	-
WAM + Orzeł	Na terenie wojskowym	3	1	1	2	Strzelnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pracy magisterskiej B. Zalegi *Tereny sportowe Łodzi*, 1998.

to duże zainteresowanie, zarówno sportowców, jak i indywidualnych osób zajmujących się sportem amatorsko. 5 hal ma widownię od 150 do ponad 1500 miejsc siedzących. Jeszcze bardziej różnorodne przeznaczenie sportowe mają sale sportowe, odbywają się w nich treningi zapasów, gimnastyki artystycznej, squash, ćwiczeń ogólnorozwojowych (aerobik, *calanetics*, siłownie) i innych. Sal takich włączając szkolne są setki na terenie całego miasta.

Na terenie Łodzi znajduje się ok. 40 kortów tenisowych o bardzo zróżnicowanej jakości i nawierzchni (przeważają korty ceglane). Dużym problemem jest mała liczba kortów krytych umożliwiających treningi całoroczne oraz rozgrywanie zawodów wyższej rangi.

Dużą popularnością, głównie indywidualnych użytkowników cieszą się pływalnie. W ostatnich latach kilka pływalni budują szkoły,

lecz liczba zarówno krytych, jak i stojących na wolnym powietrzu jest zdecydowanie niewystarczająca dla potrzeb mieszkańców miasta. W Łodzi zaledwie dwie są pełno wymiarowymi basenami olimpijskimi.

Do pozostałych obiektów sportowych Łodzi należy zaliczyć tor kolarski, hipodromy, tor żużlowy, tory łucznicze oraz strzelnice sportowe. Obok nich pojawiły się tory gokartowe, kręgielnie, nowoczesne centra fitness i siłownie oraz salony bilardowe itp.

Wnioski

W Łodzi istnieje dość duża liczba klubów sportowych umożliwiających uprawianie bardzo różnorodnych dyscyplin sportowych. W większości są to łatwo dostępne obiekty, położone w pobliżu centrum miasta. Niestety koszty korzystania z nich w ostatnich latach znacznie wzrosły. Przełożyło się to na zmniejszającą się liczbę aktywnych uczestników i biernych widzów. To zaś spowodowało mniejsze wpływy do kas klubów, w związku z tym mniej funduszy przeznaczano na remonty i unowocześnianie oraz tworzenie nowych obiektów sportowych. Łódzkie obiekty sportowe w większości cechuje długi okres eksploatacji, w związku z tym znaczna część z nich jest już bardzo zużyta. Konsekwencją tego w najbliższej przyszłości będzie to, że duża część z nich będzie musiała być zamknięta. W Łodzi w ostatnich latach dość wyraźnie zaznacza się rosnąca konkurencja nowych, modnych dyscyplin sportowych (bilard, fitness, paintball, squash), stanowiących pewien substytut dla „starych”. Przejmują one coraz większą liczbę uczestników oraz sportowców, wpływając w ten sposób na zmniejszenie wpływów finansowych klubów oferujących uprawianie tradycyjnych dyscyplin sportowych.

Kolejnym problemem, z jakim Łódź boryka się od dawna, jest brak nowoczesnego kompleksu basenów, nowoczesnej hali sportowej oraz stadionu miejskiego. Inwestycja w postaci budowy nowoczesnego centrum sportowego z pewnością zwróciłaby się w krótkim czasie. Niestety brak jest odpowiednich działań ze strony władz miasta, także same kluby nie wykazują większej aktywności w tej dziedzinie, mając często nieuregulowany status prawno-finansowy. Być może te kłopoty rozwiązałaby prowadzona na większą skalę komunalizacja klubów.

Dość duże zagęszczenie obiektów sportowych w bliskim sąsiedztwie centrum znacznie ułatwia dostęp do nich, jednak przeszkodą w dobrym ich wykorzystaniu staje się zbyt bliskie sąsiedztwo terenów

przemysłowych i komunikacyjnych. Uniemożliwia to również pozyskiwanie nowych obszarów i powstawanie nowych obiektów sportowych. Dlatego przy planowaniu nowych inwestycji należałoby zwrócić uwagę na peryferyjne (w stosunku do centrum miasta) tereny zielone w Łodzi. Ma to również uzasadnienie w rosnącym tam napływie ludności i budowie infrastruktury technicznej.